

Slægtshistorisk weekend - Almueskolens historie 1739-1814

v/Erik Kann, oktober 2014 Brandbjerg Højskole

Litteraturoversigt

Nr.	Forfatter	Titel
Leksika, opslagsværker		
1	Johan Hvidtfeldt (red)	Håndbog for danske lokalhistorikere (1965)
2	Poul Olsen m.fl. (red)	Dansk Kulturhistorisk Opslagsværk I-II (1990-91) Relevante artikler, nemlig: <ul style="list-style-type: none"> • Undervisningsplan • Undervisningspligt • Stiftsøvrighed • Skolebestyrelse • Provsten • Folkeskoler
Almindelige fremstillinger af Danmarkshistorien		
3	Olaf Olsen (red) Ole Feldbæk Claus Bjørn	Sædvanlige Danmarks Historiske fremstillinger, f.eks. Gyldendals og Politikens Danmarks Historie 1986-1992 Bd. 9: Den lange fred, perioden 1700-1800 Bd. 10: Fra reaktion til grundlov, perioden 1800-1850
Almindelige fremstillinger af skolehistorie		
4	Charlotte Appel og Morten Fink-Jensen Christian Larsen, Erik Nørr og Pernille Sonne Anne Katrine Gjerløff og Anette Faye Jacobsen	Den nye skolehistorie i anledning af 1814-reformen, hvoraf er udkommet: Bd. 1 Tiden før 1780: Da læreren holdt skole Bd. 2 1780-1850: Da skolen tog form Bd. 3 1850-1920: Anne Katrine Gjerløff og Anette Faye Jacobsen: Da skolen blev sat i system.
5	Joakim Larsen	Bidrag til den danske skoles historie I-IV, Bd. 3, omhandlende tiden 1536-1898 (1916, genoptrykt) Bd. 4, omhandlende tiden 1898-1984 (1893, genoptrykt)
6	Harry Haue m.fl.	Skolen i Danmark fra 1500-tallet til i dag (1986)
Bibliografier		
7	Den nationale biblioteksdatabase	www.bibliotek.dk
8	Chr. Larsen (red)	Dansk uddannelseshistorisk bibliografi 1948-2009.

		Bibliografien er tilgængelig på www.uddannelseshistorie.dk Lidt tvivl om hvorvidt denne bibliografi opdateres eller ikke opdateres. I den nye skolehistorie anføres det, at den løbende opdateres, men på hjemmesiden fremgår det, at den alene er ført ajour til 2009
9	Else Schjønning m. fl. (red)	Dansk Lokalbibliografi. Roskilde amt (1979)
Arkivregistraturer		
10	Ebba Waaben	Skolehistoriske arkivalier i Rigsarkivet (1978)
11	Aage Bonde og Ole Degn	Nørrejysk skolehistorie. Skolehistorisk arkivmateriale i bispe-, provste- og præstearkiver i Landsarkivet for Nørrejylland (1999)
12	Landsarkivet (udg)	Oversigt over skolehistorisk materiale i Landsarkivet for Sjælland m.m. bd. 1-2 (1971) Bd. 1 omhandler de gejstlige arkiver, bd. 2 omhandler de verdslige arkiver. Registraturen er scannet og tilgængelig på Statens Arkivers hjemmeside. Søg således i Daisy: Arkivskaber: Landsarkivet for Sjælland Arkivserie: Arkivregistratur skolehistorie Der er to søgeresultater, begge markeret til at være de gejstlige arkiver. Men rent faktisk er det bind, der begynder med 1574, bd. 1 om de gejstlige arkiver, medens det bind, der starter 1525, rent faktisk er bd. 2 om de verdslige arkiver
13	Rigsarkivet, Bjørn Kornerup	Vejledende arkivregistratur I (1943): Danske Kancelli
14	Rigsarkivet, Jens Holmgaard	Vejledende arkivregistratur nr. XII: Rentekammeret (1964)
15	Københavns Stadsarkiv	Skolearkiver i Københavns Stadsarkiv (1973)
Om kildematerialet og dets benyttelse		
16	Rita Holm	Skolehistorisk kildemateriale i breve til amtmanden. I Årbog for Dansk Skolehistorie 1983 s. 161-164. Tilgængelig på www.uddannelseshistorie.dk Kilderne findes i Københavns Amts arkiv: Breve fra diverse embedsmænd og particulære personer. Bl.a. skolemandtaller 1730, 1735 og 1739
17	Erik Nørr og Karl Peder Pedersen (red)	På embeds vegne. Kilder til dansk forvaltningshistorie 1750-1920, (1998)
18	Ole Degn (red)	Vor gunst tilforn. Kilder til dansk forvaltningshistorie,

		1500-1750 (2007)
Kildeudgaver		
19	Christian Larsen (udg)	Biskop Balles visitatsindberetninger 1783-1793 (2002), samme 1799-1807 (1999)
20	Jens Holmgaard (udg)	Præsteindberetninger 1773-74 fra Viborg Stift om helligdagens forsømmelse og skoleforholdene på landet (1986)
Fremstillinger om diverse emner		
21	K. Grue-Sørensen	Opdragelsens historie bd. 2 (1957)
22	Harald Jørgensen	Lokaladministrationen i Danmark (1985)
23	Georg Hansen	Artikler i Axel Steensberg: Dagligliv i Danmark i det syttende og attende århundrede bd. III og V Bd. III: Nyttige kundskaber og honnet ambition Bd. V: Menigmand får mæle
24	Georg Hansen	Degnen (1944)
25	P. G. Lindhardt	Konfirmationens historie i Danmark (1936)
26	Ingrid Marcussen	Visdommens lænker. Studier i enevældens skolereformer fra Reventlow til skolelov (1988)
27	Leon Jespersen (red)	Stat, forvaltning og samfund fra middelalderen til 1901. Dansk Forvaltningshistorie bd. 1 (2000)
28	Michael Venge	Vemmetofte, borg, slot, kloster (2010)
29	Erik Nørr	Præst og administrator (1981)
30	Peter Ussing Olsen	Skolestyrets udvikling (1982)
31	Ingrid Markussen	Til skaberens ære, statens tjeneste og vor egen nytte. Pietistiske og kameralistiske ideer bag fremvæksten af en offentlig skole i landdistrikterne i 1700-tallet (1995)
32		Tidsskriftet BOL og BY 1995: 2. Temanummer: Skriften i det gamle landbosamfund med artikler om bl.a. bøndernes læsefærdighed
33	Charlotte Appel	Bøger i 1700-tallets nordjyske landsbyskoler i Fund og Forskning 2012 s. 233-259
34	Ingrid Markussen	Folkeskolens tilsyn gennem 150 år i Årbog for dansk skolehistorie 1971. Tilgængelig på www.uddannelseshistorie.dk
Om lokale skoleforhold og lokale forhold i det hele taget		
35	Ingrid Markussen	Prinsesseskolerne i Søllerød 1721-1823 (1971)
36	Johs C. Jessen	Løve herreders skolehistorie indtil ca. 1850 (1955)
37	Johs C. Jessen	Præstø amts skolehistorie indtil 1830 (1950)
38	Johs C. Jessen	V. og Ø. Flakkebjerg herreders skolehistorie. Blade af

		den danske skoles historie fra ca. 1690 til vore dage (1938)
39	Axel Garboe	Agersø i Store Bælt med Nabøen Omø gennem tiderne (1938)
40	Svend C. Dahl	Skolen i vest 1724-1999. Hyllinge skole og skoledistrikt i 275 år [Hyllinge, Marvede og Vallensved sogne] (1999)
41	A.E. Larsen	Prins Carls skoler i Jægerspris (1985). Anvender skoleprotokollen fra Landerslev skole som kilde
42	P. Severinsen	Landsbyskolens tilblivelse i Sorø Amt I: Aar bog for historisk Samfund for Sorø amt (1937)
43	P. M. Rørsig	Skoler og Degne i Vendsyssel indtil 1814. Bidrag til skolens udviklings - og personalhistorie (1933-44)
44	Ejnar Poulsen	Viborg amts Degne og skolehistorie (1957)
45	Alfred Larsen	Lolland-Falsters degne- og skoleholdere (1960)
46	Anders Petersen	Sjællands stifts Degnehistorie (1899, genoptrykt 1991)
Andet		
47	Christian Larsen	Registre til Kirkehistoriske Samlinger 1849-2006 (2007)
48	K. Grue-Sørensen og Thyge Winther-Jensen (red)	Pædagogikkens Hvem Hvad Hvor (1978)
49	H. Friis-Petersen	Dimittender fra danske skolelærerseminarier samt privatister 1781-1880 1-4 (1958)
50	H. Friis-Petersen	Dimittender fra de nedlagte små seminarier og præstegaards-seminarier (1955)
51	C.M.C. Kvolsgaard	Seminarieret i Snedsted og Ranum (1898)
52	Lokalhistorisk arkiv for Græsted og omegn (udg)	Den kongelige skole i Græsted
53		Tidsskriftet Uddannelseshistorie, tidlige Årbog for dansk Skolehistorie. Tilgængeligt på www.uddannelseshistorie.dk
54		Dansk Biografisk Leksikon 3. udgave bd. 11, artikel om Carl Adolph v. Plessen

Kildeoversigt

Nr.	Betegnelse	Hvor?
55	Danske Kancelli: Kommissionen af 1737 angående skolevæsenet på landet i Danmark og Norge 1735-1745	RA - Kaldet den lille skolekommission
56	Danske Kancelli: Kommissionen ang. Det	RA - Kaldet den store

	almindelige skolevæsen 1789-1814	skolekommission
57	Danske Kancelli: Generalkirkeinspektionskollegiet 1737-91. Heri: 1738-91: Indsendte visitatsberetninger fra biskopperne i Danmark	RA
58	Danske Kancelli: 1. departement (Departementet for kirke og skole). Diverse skolesager. Indberetninger om skolevæsenets tilstand 1805-1837	RA
59	Danske Kancelli I. departement (Departementet for kirke og skole). Approberede skoleplaner 1809-1815	RA
60	Skanderborg Rytterdistrikt: Rytterskolerne og deres lærere 1722-1765	LAV
61	Sjællands stifts bispearkiv: Breve vedr. Frederiksborg latinske skoler mm. 1630-1747	LAK/RA
62	Danske Kancelli: Biskop N. E. Balles indberetninger 1783-1792	RA
63	Førslev pastorat: Skolekommissionen diverse Heri: Tegnebog for Degnen 1738-1816	LAK/RA
64	Orø Pastorat: Overhøringsprotokol 1772-1785	LAK/RA
65	Lundforlund-Gerlev Pastorat: Diverse dokumenter 1801 - 1907. Heri: Forsømmelsesprotokol for Gerlev Landskole 1739 - 1890	LAK/RA
66	Sjællands Stiftsøvrighed: Journal 1776-1780	LAK/RA
67	Skævinge-Gørløse Pastorat: Skolevisitatsbog for begge sogne 1805-1809	LAK/RA
68	Sjællands Stifts bispearkiv: Provstebreve, indberetninger mm. vedr. Smørum herred 1721-1808	LAK/RA
69	Sjællands Stifts Bispearkiv: Indkomne sager vedr. det danske skolevæsen 1735-1749	LAK/RA
70	Skudstrup skole: Skolekrønike mm. Heri: Forsømmelsesprotokol for Starup skole 1788-1809	LAAa
71	Græse - Sigerslevvester Pastorat: Embedsbog for degnen 1739-1805	LAK/RA
72	Sjællands stifts bispearkiv: Edsprotokol for præster, degne, rektorer 1737-46	LAK/RA
73	Agersø - Omø Pastorat: Embedsbog 1738-1842	LAK/RA
74	Holsteinborg godsarkiv: Diverse skolesager 1740- 1878	LAK/RA
75	Ringsted amts arkiv: Forslag til skolernes indretning 1741	LAK/RA